

УДК 372.8+811.111.7

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863.3/30.212522>

Ірина ГАЙДАЙ,

orcid.org/0000-0003-3180-1479

кандидат педагогічних наук,

старший викладач кафедри теоретичної та прикладної лінгвістики

Державного університету «Житомирська політехніка»

(Житомир, Україна) *iryua.gaidai@gmail.com*

Ірина КОВАЛЬЧУК,

orcid.org/0000-0002-1687-9254

кандидат педагогічних наук,

доцент кафедри теоретичної та прикладної лінгвістики

Державного університету «Житомирська політехніка»

(Житомир, Україна) *kovalchuk_z77@ukr.net*

Олена КОЛОДІЙ-ЗАГІЛЬСЬКА,

orcid.org/0000-0002-9718-6707

викладач кафедри теоретичної та прикладної лінгвістики

Державного університету «Житомирська політехніка»

(Житомир, Україна) *student1politeha@gmail.com*

ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ СТУДЕНТАМ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ПРИКЛАДНА ЛІНГВІСТИКА»

У статті досліджено основні принципи навчання іноземної мови майбутніх прикладних лінгвістів. Розглянуто наукове дослідження принципів і особливостей викладання іноземних мов вітчизняних учених. Зазначено, що метою статті є аналіз основних принципів викладання іноземних мов та їх реалізація для студентів спеціальності «Прикладна лінгвістика». Актуальність дослідження полягає в тому, що лінгвіст-програміст – це професія, яка дуже затребувана в галузі економічних відносин та посилення ділових відносин. Прикладна лінгвістика – спеціальність, спрямована на вирішення практичних завдань у галузі лінгвістики, перекладу й інформаційних технологій. Зазначається, що найважливішою характеристикою такого фахівця є професійне знання іноземних мов та вміння використовувати ці знання під час роботи з комп'ютерними програмами. Серед основних принципів, які реалізуються у процесі викладання іноземної мови студентам спеціальності «Прикладна лінгвістика», проаналізовано педагогічні та спеціально-методичні засади. Отже, педагогічні принципи включають принципи диференціації, свідомості та незалежності, активності та міжкультурної взаємодії. До спеціальних принципів належать принципи спілкування, пов'язаного співвивчення мови та культури. Відповідно до кожного принципу подано зміст його впровадження в навчальний процес вищих навчальних закладів. Доведено, що однією з функціональних потреб, яка підтверджує правомірність утілення культурно пов'язаного співвивчення мов у процесі навчання, є необхідність правильного сприйняття рідної культури за допомогою мови, що вивчається. Авторами також було проаналізовано дидактичні особливості сучасної підготовки майбутніх прикладних лінгвістів. Підсумовано, що прикладні лінгвісти мають переваги перед фахівцем з однопрофільною спеціальністю, адже сучасний ринок праці потребує фахівця, який не тільки досконало володіє іноземними мовами, але і є спеціалістом з інформаційно-комп'ютерних технологій.

Ключові слова: основні принципи викладання, іноземна мова, інформаційно-комп'ютерні технології, прикладна лінгвістика, комунікативна компетенція, професійно орієнтоване навчання.

Ірина HAIDAI,

orcid.org/0000-0003-3180-1479

Candidate of Pedagogical Sciences,

Senior Lecturer at the Department of Theoretical and Applied Linguistics

Zhytomyr Polytechnic State University

(Zhytomyr, Ukraine) *iryua.gaidai@gmail.com*

Iryna KOVALCHUK,*orcid.org/0000-0002-1687-9254**Candidate of Pedagogical Sciences,**Associate Professor at the Department of Theoretical and Applied Linguistics**Zhytomyr Polytechnic State University**(Zhytomyr, Ukraine) kovalchuk_z77@ukr.net***Olena KOLODII-ZAHILSKA,***orcid.org/0000-0002-9718-6707**Lecturer at the Department of Theoretical and Applied Linguistics**Zhytomyr Polytechnic State University**(Zhytomyr, Ukraine) student1politeha@gmail.com*

BASIC PRINCIPLES OF TEACHING FOREIGN LANGUAGE TO STUDENTS OF APPLIED LINGUISTICS

This article explores the basic principles of teaching a foreign language to future applied linguists. The scientific research on principles and peculiarities of teaching of foreign languages of national scientists is considered. It is stated that the purpose of the article is to analyze the basic principles of teaching foreign languages and their realization for students of the specialty "Applied Linguistics". The relevance of this study is that a linguist-programmer is a profession that is very much in demand in the field of economic relations and the enhancement of business relationships. Applied linguistics is a specialty aimed at solving practical problems in the field of linguistics, translation and information technology. It is noted that the most important characteristic of such a specialist is the professional knowledge of foreign languages and the ability to use this knowledge when working with computer programs. Among the basic principles that are implemented in the process of teaching foreign language to students of the specialty "Applied Linguistics", pedagogical and special-methodical principles are analyzed. Thus, pedagogical principles include the principles of differentiation, consciousness and independence, activity and intercultural interaction. Special principles include the principles of communication, interrelated language learning and culture. According to each principle, the content of its implementation in the educational process of higher education institutions is presented. It is proved that one of the functional needs, which confirms the validity of the implementation of culturally related co-learning of languages in the learning process, is the need for the correct perception of the native culture through the language being studied. The authors also analyzed the didactic features of modern training of future applied linguists. It is summarized that applied linguists have advantages over a specialist with a specialty, because the modern labor market requires not only a specialist who is fluent in foreign languages, but also a specialist in information and computer technologies.

Key words: *basic teaching principles, foreign language, information and computer technologies, applied linguistics, communicative competence, professional training.*

Постановка проблеми. З розвитком міжнародних економічних та політичних зв'язків нашої держави спостерігається зростання інтересу до опанування спеціальностей, що поєднують в собі знання іноземних мов з іншими професійними навичками. Спеціальність «Прикладна лінгвістика» акумулює в собі володіння кількома іноземними мовами та знання з інформаційно-комп'ютерних технологій, що є умовою становлення успішної професійної особистості. У зв'язку із цим спостерігається підвищення інтересу до принципів багатомовного навчання й інформатизації освіти в сучасних методичних дослідженнях.

Особливо великого значення набуває формування у студентів іноземної мовної компетенції. У процесі вирішення проблеми викладання іноземної мови в закладах вищої освіти (далі – ЗВО) на перший план виступає завдання розроблення основних принципів навчання, що характеризу-

ються більш гнучкою, ефективною стратегією формування фахівця на основі національного і світового досвіду; чіткою моделлю наукового й навчально-методичного забезпечення процесу навчання та засвоєння іноземної мови (Полякова, 2007: 289).

Аналіз досліджень і публікацій щодо методичних засад підготовки студентів спеціальності «Прикладна лінгвістика» свідчить про те, що питання розроблення принципів викладання іноземної мови для таких фахівців недостатньо висвітлене в науковій літературі. Для того, щоб заповнити цю прогалину, потрібно дослідження принципів викладання як іноземних мов, так і інформаційно-комп'ютерних технологій та програмування майбутнім прикладним лінгвістам.

Серед вітчизняних науковців вивчення принципів й особливостей викладання іноземних мов представлено науковими доробками Н. Жовтюк, І. Іванової, А. Коршенка, Т. Новікової та ін.

Н. Жовтук визначає дидактичні та методичні принципи формування лексичної компетентності в говорінні в майбутніх учителів у процесі навчання англійської мови після німецької. Дослідниця виділяє дидактичні принципи (свідомості, наочності, посильності, активності, систематичності, послідовності та повторюваності) та методичні принципи (комунікативно-когнітивної спрямованості навчання, урахування лінгвістичного та навчального досвіду студентів, контрастивності, професійної спрямованості навчання) (Жовтук, 2013: 255).

І. Іванова й А. Коршенко наводять деякі критерії, які варто враховувати під час використання сучасних методів навчання. Науковці наголошують, що метою навчання іноземної мови у вищій школі є опанування комунікативної мовленнєвої компетенції. Крім того, дослідники зазначають принципи, на яких базується організація процесу вивчення іноземної мови (Іванова, Коршенко, 2016: 45).

Т. Новікова досліджує дидактичні особливості викладання іноземної мови, зокрема подає аналіз загальнодидактичних принципів викладання дисциплін та виокремлює специфічні, що реалізуються у процесі викладання іноземної мови. Відповідно до кожного дидактичного принципу дослідниця подає зміст його реалізації в освітньому процесі ЗВО (Новікова, 2016: 118).

Мета статті – розкрити основні принципи викладання іноземних мов у закладах вищої освіти, теоретично обґрунтувати їх реалізацію під час навчання студентів спеціальності «Прикладна лінгвістика».

Виклад основного матеріалу. Актуальність даного дослідження полягає в тому, що лінгвіст-програміст – це професія, яка є дуже затребуваною у сфері економічних відносин і активізації ділових взаємин. Прикладна лінгвістика – спеціальність, яка з'явилася з розвитком інформаційно-комп'ютерних технологій, спрямована на розв'язання практичних завдань у галузі мовознавства, перекладознавства й інформаційних технологій. Ця спеціальність орієнтована на студентів, які прагнуть стати фахівцями у сфері іноземної філології, мати фундаментальні знання в галузі перекладознавства, а також бути фахівцями з питань комп'ютерної обробки текстів, використання інформаційно-пошукових систем (Абітурієнт НТУ «ХП»). Найважливішою характеристикою такого спеціаліста є професійне знання іноземних мов та вміння використовувати ці знання під час роботи з комп'ютерними програмами.

Натепер іноземна мова є засобом здійснення міжкультурної комунікації. Для досконалого опанування іноземної мови необхідно застосовувати різноманітні технології навчання та дотримуватися дидактичних принципів у викладанні іноземної мови. Особливо актуальним є застосування різноманітних принципів викладання студентам спеціальності «Прикладна лінгвістика» для досконалого опанування іноземної мови як спеціальності.

Організація процесу викладання іноземної мови для майбутніх прикладних лінгвістів у ЗВО базується на певних *педагогічних принципах*, які набувають великого значення в руслі нашого дослідження.

Однак особливості гуманітарних предметів, зокрема й іноземної мови, потребують також *спеціально-методичних принципів*, оскільки у процесі вивчення іноземної мови основною метою є не тільки накопичення професійних знань, але й опанування комунікативної мовленнєвої діяльності. Розглянемо всі принципи докладніше в руслі нашого дослідження.

Педагогічні принципи – це *принципи диференціації, свідомості та самостійності, активності та міжкультурної взаємодії* (Бігич та ін., 2013: 228).

Принцип диференціації. У педагогічній літературі (П. Гусак, О. Спірін, С. Овчаров, Є. Нікітіна, О. Зимовіна, О. Лисенко й інші) представлені різні погляди на те, які саме особливості студентського контингенту потрібно враховувати в контексті реалізації цього принципу в навчанні. Узагальнюючи погляди цих учених, уважаємо за доцільне врахування комплексу таких особливостей, які вдало названо актуалізованими особистісними особливостями студентів, а саме тих, які найбільш яскраво проявляються у процесі вивчення гуманітарних дисциплін: навчальні здібності, пізнавальні інтереси, мотиви, когнітивні стилі (Бігич та ін., 2013: 232). Під час вивчення іноземної мови врахування цього принципу дає змогу грамотно організувати пізнання матеріалу залежно від рівня вивчення іноземної мови майбутніми прикладними лінгвістами, їхніх власних інтересів, мотивів тощо.

Принцип свідомості та самостійності базується на постулаті «знання передати не можна, вони стають надбаннями людини в результаті самостійної, свідомої діяльності» (Бігич та ін., 2013: 232). Ознаками реалізації цього принципу у процесі організації підготовки студентів спеціальності «Прикладна лінгвістика» у ЗВО під час вивчення іноземної мови є надання можливості планувати й організувати свою діяльність,

формування в них розуміння сенсу підготовки, отже, інтересу до знань, навичок і вмінь, які формуються у процесі її реалізації. Цей принцип потребує «діалогічних методів навчання, які формують і розвивають самостійність, творчість та активність студентів», а також самостійної роботи з інформаційно-комп'ютерними технологіями, які дають змогу студентам-лінгвістам індивідуально поповнювати знання, формувати вміння та навички, яких не вистачає (Майборода, Мовсесян, 2008: 236). Для студентів спеціальності «Прикладна лінгвістика» цей принцип реалізується в тому, що їх необхідно навчитися творчо підходити до розв'язання проблемних завдань під час виконання професійних обов'язків, зокрема для виконання якісних перекладів, редагування перекладів.

Принцип активності в навчанні передбачає мовленнєво-розумову активність майбутніх прикладних лінгвістів в опануванні комунікативної компетенції. Цей принцип має велике значення для організації процесу навчання, оскільки опанування іноземної мови можливе лише за умови інтенсивної навчальної діяльності студента, який є активним учасником навчального процесу (Бігич та ін., 2013: 264).

У методиці навчання гуманітарних дисциплін розрізняють інтелектуальну, емоційну та мовленнєву активність. У сукупності вони створюють сприятливі умови для опанування іноземної мови. Інтелектуальна активність забезпечується постановкою проблемних завдань за фахом, які стимулюють пізнавальні процеси. Позитивне емоційне ставлення до предметів відіграє велику роль у досягненні успіхів, що дає змогу уникнути негативних емоцій, які блокують активність студента. Для майбутніх прикладних лінгвістів принцип активності передбачає здатність ухвалювати практичні рішення щодо оптимального застосування набутих знань.

Принцип міжкультурної взаємодії потребує такої організації навчально-виховного процесу, за якої необхідно враховувати національно-культурні особливості студентів в умовах міжкультурної взаємодії зі студентами інших країн. Наш досвід свідчить про те, що врахування зазначеного принципу в навчально-виховному процесі сприяє ефективному вивченню іноземної мови, ступінь сформованості якої дає змогу оцінювати досягнення студентів в опануванні іноземної мови на міжкультурному рівні (Бігич та ін., 2013: 267). Забезпечення міжкультурної комунікації для прикладних лінгвістів є одним з основних фокусів їхньої освітньої програми. Для студентів спеціальності «Прикладна лінгвістика» цей принцип реалізується під час

спільного навчання іноземних студентів Державного університету «Житомирська політехніка», які є в основному англо- та франкомовними. Для цього періодично проводяться спільні заняття та виховні заходи. Окрім того, іноземні студенти проживають разом з українськими студентами в гуртожитках університету і мають змогу спілкуватися в невимушеній обстановці.

До спеціально-методичних належать такі принципи: *комунікативності та взаємопов'язаного навчання мови й культури*.

Принцип комунікативності є основним методичним принципом, який сприяє успішному досягненню визначальної мети навчання гуманітарних дисциплін, а саме іноземної мови, у ЗВО – навчити студентів здійснювати професійно-комунікативне спілкування в межах засвоєного навчального матеріалу. Він передбачає побудову процесу навчання гуманітарних дисциплін як моделі процесу реальної комунікації (Ю. Пассов) (Бігич та ін., 2013: 269). Модель має зберігати всі найсуттєвіші риси, що моделюються. Для процесу спілкування – це вмотивований характер мовленнєвих дій як викладача, так і студентів; комунікативні ситуації, що використовуються в навчанні, що моделюють типові ситуації реального життя у відповідній сфері спілкування.

Сучасні методики навчання гуманітарних дисциплін пов'язують реалізацію цього принципу не лише із завданнями розвитку у студентів уміння поводитися як носії мови, але і з розвитком здатності й готовності здійснювати спілкування мовою, що вивчається, а також із розвитком здатності до адекватної взаємодії із представниками інших культур і соціумів (Гальскова, 2016: 15; Гез, 1985: 17). Отже, згідно із принципом комунікативності навчання іноземної мови має бути орієнтоване на формування у студента рис бі/полікультурної мовної особистості, які роблять його здатним рівноправно брати участь у міжкультурному спілкуванні (Бігич та ін., 2013: 274). Реалізація цього принципу для майбутніх прикладних лінгвістів має вирішальне значення, адже у процесі професійної підготовки вони повинні навчитися забезпечувати комунікацію, співвідносити поняттєвий апарат теоретичної та прикладної лінгвістики з реальними фактами та явищами професійної діяльності.

Принцип взаємопов'язаного навчання мови та культури передбачає реалізацію двох підходів. Перший полягає в поясненні та демонстрації нерозривного зв'язку кожної конкретної мови й відповідної культури. Для реалізації цього підходу необхідна робота з мовним матеріалом – від презентації лексичних одиниць і граматичних форм до моделювання

мовленнєвих актів, вона має супроводжуватися зіставленням із культурними цінностями. Ми вважаємо, що у процесі викладання іноземних мов потрібно звертати увагу на специфіку зовнішнього вигляду функціональних особливостей відповідних реалій у конкретному середовищі, співвідносити їхнє значення не лише із тлумаченням у словнику, яке часто позбавлене культурного компонента семантики, але й із контекстами вживання для прикладних лінгвістів, які дають підстави такий компонент виокремити (Бігич та ін., 2013: 310). У процесі розвитку вмінь в усному мовленні майбутнім прикладним лінгвістам необхідно навчитися відстежувати структури автентичних мовленнєвих актів іншомовної та рідної культури, простежувати їхню взаємозалежність.

Згідно із другим підходом передбачено проведення аналогічної роботи і з одиницями рідної мови. Співвивчення мови й культури рекомендовано починати з іноземної мови, простежувати в ній відображення культурних цінностей і признавати їхнє право на існування (Елизарова, 2001: 20).

Співвіднесеність культурних і мовних феноменів у межах кожної з мов є необхідною умовою їх культурно пов'язаного співвивчення й утілюється в одночасному поданні порівняльних лінгвістичних феноменів у нерозривному зв'язку з утіленням у них культурних цінностей (Бігич та ін., 2013: 310).

Отже, у процесі співвивчення мови й культури відбувається усвідомлення рідної мови, її форм, які в нормі вживаються підсвідомо. Це слушно і для культурних феноменів. Водночас встановлюється зв'язок між кожною з культур і її втіленням у мові. Однією з функціональних потреб, яка підтверджує правомірність утілення культурно пов'язаного співвивчення мов у процесі навчання студентів спеціальності «Прикладна лінгвістика», є необхідність правильного сприйняття рідної культури за допомогою мови, що вивчається.

Уважаємо за необхідне також проаналізувати дидактичні особливості сучасної підготовки майбутніх прикладних лінгвістів.

1. Необхідною умовою сучасної фахової підготовки прикладних лінгвістів є достатнє навчально-методичне забезпечення, тобто створення підручників, навчальних програм, у яких простежуються зв'язки між філологічними дисциплінами, та з інформаційно-комп'ютерних технологій.

2. Важливо досягнути тісної інтеграції всіх компонентів системи професійної підготовки майбутніх прикладних лінгвістів: навчально-пізнавальної, науково-дослідницької, виховної та підсистеми практик. Взаємодія всіх цих компонентів має дати позитивний результат – підготувати прикладного лінгвіста, здатного працювати якісно за своєю спеціальністю.

3. Варто вдосконалювати практичну підготовку майбутніх прикладних лінгвістів. Студенти проходять практику як філологічну, так і із програмування.

4. Необхідно посилити культурологічний компонент у професійній підготовці прикладного лінгвіста, знайомити його з культурою, літературою, історією, географією країн, мови яких вивчаються. Важливо підвищити практичну спрямованість опанування мови як засобу міжкультурної комунікації.

5. Варто посилити роль, навчально-методичне та технічне забезпечення самостійної творчої роботи майбутнього прикладного лінгвіста в сучасних умовах освіти, коли значна частина навчального матеріалу виноситься на самостійне опрацювання, а викладач стає для студента наставником, помічником, фасилітатором, який має спрямовувати студента в потрібне русло з метою пошуку необхідної інформації, полегшувати її засвоєння, консультувати, пояснювати тощо. Загалом, як свідчить практика, прикладні лінгвісти мають переваги перед фахівцем з однопрофільною спеціальністю, адже сучасний ринок праці потребує фахівця, який не тільки досконало володіє іноземними мовами, але і є спеціалістом з інформаційно-комп'ютерних технологій.

Висновки. Окреслено значущість підготовки студентів спеціальності «Прикладна лінгвістика» під час вивчення іноземної мови, реалізація якого забезпечувалася дотриманням педагогічних (диференціації, свідомості та самостійності, активності, міжкультурної взаємодії) та спеціально-методичних (комунікативності та взаємопов'язаного навчання мови і культури) принципів.

Зазначені у статті принципи викладання іноземної мови майбутнім прикладним лінгвістам не є вичерпними й остаточними. Подальшої наукової інтерпретації потребує створення науково-методичної бази та розроблення інтегрованих курсів для підготовки майбутніх прикладних лінгвістів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Абiтyрiєнт НТУ «ХПБ». Освітні програми НТУ «ХПБ». 035 – «Філологія. Прикладна лінгвістика» (бакалавр). URL: <http://vstup.kpi.kharkov.ua/edprogram/prykkladna-lingvistyka-bakalavr/>.
2. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика : підручник для студентів класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів / О. Бігич та ін. ; за заг. ред. С. Ніколаєвої. Київ : Ленвіт, 2013. С. 228–245.

3. Гальскова Н. Современная профессиональная подготовка будущих учителей иностранного языка и мониторинг как условие ее оптимизации. *Вестник Московского государственного лингвистического университета*. Серия «Образование и педагогические науки». 2016. № 1 (763). С. 9–19.
4. Гез Н. Формирование коммуникативной компетенции как объект зарубежных методических исследований. *Иностранные языки в школе*. 1985. № 2. С. 17–23.
5. Елизарова Г. Формирование межкультурной компетенции студентов в процессе обучения иноязычному общению : автореф. дис. ... докт. пед. наук: 13.00.02. Санкт-Петербург, 2001. 38 с.
6. Жовтук Н. Дидактико-методичні принципи формування лексичної компетентності у майбутніх учителів у процесі навчання англійської мови після німецької. *Наукові записки*. Серія «Педагогічні науки». 2013. Вип. 121. Ч. I. Кіровоград. С. 255–260.
7. Иванова І., Коршенко А. Навчання іноземної мови з використанням новітніх методів викладання як запорука успішності в роботі майбутнього правоохоронця. *Актуальні наукові дослідження в сучасному світі : збірник наукових праць XIV Міжнародної наукової конференції, Переяслав-Хмельницький*. Переяслав-Хмельницький, 2016. Вип. 6 (14). Ч. 1. С. 45–50.
8. Майборода Т., Мовсесян Л. Основные подходы к определению содержания профессиональной компетентности в психологических исследованиях. *Материалы научно-технической конференции по итогам работы профессорско-преподавательского состава СевКавГТУ за 2007 год*. Т. 1 : Естественные и точные науки. Технические и прикладные науки. Ставрополь, 2008. С. 236.
9. Новікова Т. Дидактичні принципи викладання іноземної мови майбутнім офіцерам-прикордонникам. *Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України*. Серія «Педагогічні науки». 2016. № 2 (4). С. 118–127.
10. Полякова Т. Використання інноваційних та традиційних підходів у викладанні англійської мови студентам технічних спеціальностей. *Проблеми інженерно-педагогічної освіти*. 2007. № № 18–19. С. 289–293. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pipo_2007_18-19_36.

REFERENCES

1. Abiturient NTU “KhPI”. Osvitni prohramy NTU “KhPI”. 035 – “Filolohiia. Prykladna lingvistyka» (bakalavr) [Applicant of NTU “KPI”. NTU “KPI” educational programs. 035 – “Philology. Applied Linguistics” (Bachelor)]. Available at <http://vstup.kpi.kharkov.ua/edprogram/prykladna-lingvistyka-bakalavr/> [in Ukrainian].
2. Bihych, O. B., Borysko, N. F., Boretska, H. E. ta in. *Za zagal'n. red. S. Y. Nikolaieva (2013). Metodika navchannya inozemnih mov i kultur: teoriya i praktika [Methods of teaching foreign languages and cultures: theory and practice]: pidruchnik dlya stud. klasichnih, pedagogichnih i lingvistichnih universitetiv*. Kyiv: Lenvit [in Ukrainian].
3. Galskova N. D. (2016). Sovremennaya professionalnaya podgotovka budushih uchitelej inostrannogo yazyka i monitoring kak uslovie ee optimizacii [Modern professional training of the future foreign language teachers and monitoring as a condition for its optimization]. *Vestnik Moskovskogo gosudarstvennogo lingvisticheskogo universiteta – Bulletin of the Moscow State Linguistic University*. Seriya: Obrazovanie i pedagogicheskie nauki. № 1 (763) [in Russian].
4. Gez N. I. (1985). Formirovanie kommunikativnoj kompetencii kak obekt zarubezhnyh metodicheskikh issledovaniy [Formation of communicative competence as an object of foreign methodological research]. *Inostrannye yazyki v shkole. Foreign Languages At School*. № 2. [in Russian].
5. Elizarova G.V. (2001). Formirovanie mezhkulturnoj kompetencii studentov v processe obucheniya inoyazychnomu obsheniyu: avtoref. diss. ... d. ped. n. [Formation of students' intercultural competence in the process of teaching a foreign language communication]. *Sankt-Peterburg* [in Russian].
6. Zhovtiuk N. (2013). Dydaktyko-metodychni pryntsyipy formuvannya leksychnoi kompetentnosti u maibutnikh uchyteliv u protsesi navchannya anhliiskoi movy pislia nimetskoj [Didactic-methodical principles of formation of lexical competence in future teachers in the process of teaching English after German]. *Naukovi zapysky. Scientific notes. Issue 121. Series: Pedagogichni nauky. Ch. I. Kirovohrad* [in Ukrainian].
7. Ivanova I. L., Korshenko A. Ie. (2016). Navchannya inozemnoi movy z vykorystanniam novitnikh metodiv vykladannia yak zaporuka uspishnosti v roboti maibutnoho pravookhorontsia [Foreign language teaching using the latest teaching methods as a guarantee of success in the work of a future law enforcement officer] *Aktualni naukovi doslidzhennia v suchasnomu sviti: XIV Mizhnar. nauk. konf. – Current Scientific Research in the Modern World: XIV International scientific conference. Pereiaslav-Khmelnytskyi. Zb. naukovykh prats [Collection of scientific works]*. Issue 6 (14). Ch. 1. [in Ukrainian].
8. Majboroda T. A., Movsesyan L. S. (2008). Osnovnye podhody k opredeleniyu soderzhaniya professionalnoj kompetentnosti v psihologicheskikh issledovaniyah [Basic approaches to determining the content of professional competence in psychological research]. *Materialy nauchno-tehnicheskoi konferencii po itogam raboty professorsko-prepodavatelskogo sostava SevKavGTU za 2007 god. Part. 1. Estestvennye i tochnye nauki. Tehnicheskie i prikladnye nauki [Proceedings of the scientific and technical conference on the results of the work of the faculty of SevKavGTU for 2007. Part 1. Natural and exact sciences. Engineering and applied sciences]*. Stavropol [in Russian].
9. Novikova T. (2016). Dydaktychni pryntsyipy vykladannia inozemnoi movy maibutnim ofitseram-prykordonnykam [Didactic principles of teaching foreign language to future border guards]. *Zbirnyk naukovykh prats Natsionalnoi akademii Derzhavnoi prykordonnoi sluzhby Ukrainy. Collection of scientific papers of the National Academy of State Border Guard Service of Ukraine*. Seriya: Pedagogichni nauky. № 2 (4). [in Ukrainian].
10. Poliakova T. L. (2007). Vykorystannia innovatsiinykh ta tradytsiinykh pidkhodiv u vykladanni anhliiskoi movy studentam tekhnichnykh spetsialnostei [Using innovative and traditional approaches in teaching English to technical students]. *Problemy inzhenerno-pedahohichnoi osvity. – Problems of engineering and pedagogical education*. № 18–19. Available at http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pipo_2007_18-19_36 [in Ukrainian].